

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського

Кафедра економіки та міжнародних економічних відносин

Ю.Г. Бочарова, В.О. Кошель, Ю.М. Воробйова, Ю.Б. Лижник

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО ВИКОНАННЯ
КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ**

Галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»
спеціальність 051 «Економіка»
Ступінь: бакалавр

Кривий Ріг
2021

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського

Кафедра економіки та міжнародних економічних відносин

Ю.Г. Бочарова, В.О. Кошель, Ю.М. Воробйова, Ю.Б. Лижник

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО ВИКОНАННЯ
КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ**

Галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»
спеціальність 051 «Економіка»
Ступінь: бакалавр

Затверджено
на засіданні кафедри
економіки та міжнародних
економічних відносин
Протокол №8
від “10” грудня 2020 р.

Схвалено
навчально-методичною радою ДонНУЕТ
Протокол №6
від “25” лютого 2021 р.

Кривий Ріг
2021

УДК 35.840.01

Б 33

Ю.Г. Бочарова, В.О. Кошель, Ю.М. Воробйова, Ю.Б. Лижник

Б 33 Методичні рекомендації до виконання кваліфікаційної роботи [Текст]: для здобувачів вищої освіти спеціальності 051 «Економіка», ступінь «бакалавр» / ; М-во освіти і науки України, Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського, економіки та міжнар. екон. відносин; Бочарова Ю.Г., Кошель В.О., Воробйова Ю.М., Лижник Ю.Б. Кривий Ріг : [ДонНУЕТ], 2021. – 11 с.

Методичні рекомендації розроблені для надання допомоги здобувачам вищої освіти, що навчаються за спеціальністю 051 «Економіка», у виконанні кваліфікаційної роботи. У методичних рекомендаціях сформульовано мету кваліфікаційної роботи, порядок її написання, вимоги до структури, оформлення роботи та підготовки до захисту.

© Бочарова Ю.Г., Кошель В.О.,
Воробйова Ю.М., Лижник Ю.Б., 2021
© Донецький національний
університет економіки й торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського,
2021

ЗМІСТ

1.	Нормативне підґрунтя виконання та захисту кваліфікаційної роботи	5
2.	Мета виконання кваліфікаційної роботи	5
3.	Організація процесу виконання та захисту кваліфікаційних робіт	7
4.	Структура та зміст кваліфікаційної роботи	8

1. НОРМАТИВНЕ ПІДГРУНТЯ ВИКОНАННЯ ТА ЗАХИСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Основними документами, які регламентують порядок організації процесу виконання та захисту кваліфікаційних робіт у Донецькому національному університеті економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського, їх мету та завдання, а також вимоги щодо їх підготовки та захисту, є:

Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII (Редакція станом на 25.09.2020).

Закон України «Про освіту» від 16.07.2019 р. № 10-р/2019.

Стандарт вищої освіти. Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти. Ступінь «бакалавр». Галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки», спеціальність 051 «Економіка». Затверджено та введено в дію наказом Міністерства освіти і науки України від 13.11.2018 року №1244.

Положення ДонНУЕТ про організацію освітнього процесу в Донецькому національному університеті економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського (П ДонНУЕТ 02.01-01-2020).

Положення ДонНУЕТ про кваліфікаційну роботу здобувача вищої освіти (П ДонНУЕТ 02.02-07–2020).

Положення ДонНУЕТ про запобігання та виявлення академічного плагіату (П ДонНУЕТ 02.02-10-2020).

Положення про екзаменаційну комісію (П ДонНУЕТ 02.01 - 06 - 2020).

Стандарт Університету «Вимоги до оформлення письмових робіт здобувачів вищої освіти», СТУ ДонНУЕТ 02.02 - 30 – 2020.

2. МЕТА ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Відповідно до Положення ДонНУЕТ про кваліфікаційну роботу здобувача вищої освіти (П ДонНУЕТ 02.02-07-2020), кваліфікаційна робота – це самостійна робота здобувачів вищої освіти денної та заочної форм навчання, що виконується на завершальному етапі здобуття першого або другого рівня вищої освіти для встановлення відповідності набутих результатів навчання вимогам стандартів вищої освіти.

Кваліфікаційна робота являє собою викладення результатів самостійного оригінального дослідження актуального питання в сфері управління, що характеризується комплексністю і невизначеністю умов, із застосуванням теорій та методів економічної науки.

Метою кваліфікаційної роботи є відображення знань, вмінь та навичок здобувача ВО бакалаврського рівня, здобутих протягом періоду навчання, з особливим акцентом на компетентності відповідно освітньо-професійної програми «Економіка»: здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в економічній сфері, які характеризуються комплексністю

та невизначеністю умов, що передбачає застосування теорій та методів економічної науки.

Відповідно змісту освітньої програми, здобувачі вищої освіти через кваліфікаційну роботу демонструють:

- здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу; здатність застосовувати сучасні методи для отримання та аналізу емпіричних даних;
- здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово;
- навички використання інформаційних і комунікаційних технологій;
- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;
- здатність до проведення досліджень на відповідному рівні: самостійного осмислення проблеми, творчого її дослідження; визначати актуальність, мету та задачі дослідження;
- здатність генерувати нові ідеї (креативність);
- здатність виявляти знання та розуміння проблем предметної області, основ функціонування сучасної економіки на мікро-, мезо-, макро- та міжнародному рівнях;
- здатність здійснювати професійну діяльність у відповідності з чинними нормативними та правовими актами;
- розуміння особливостей провідних наукових шкіл та напрямів економічної науки;
- здатність пояснювати економічні та соціальні процеси і явища на основі теоретичних моделей, аналізувати і змістовно інтерпретувати отримані результати;
- розуміння особливостей сучасної світової та національної економіки, їх інституційної структури, обґрунтування напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави;
- здатність застосовувати економіко-математичні методи та моделі для вирішення економічних задач;
- здатність аналізувати та розв'язувати завдання у сфері економічних та соціально-трудових відносин;
- здатність прогнозувати на основі стандартних теоретичних та економетричних моделей соціально-економічні процеси;
- здатність обґрунтовувати економічні рішення на основі розуміння закономірностей економічних систем і процесів та із застосуванням сучасного методичного інструментарію;
- здатність самостійно виявляти проблеми економічного характеру при аналізі конкретних ситуацій, пропонувати способи їх вирішення;
- здатність проводити економічний аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, оцінку їх конкурентоспроможності;
- здатність поглиблено аналізувати проблеми і явища в одній або декількох професійних сферах з врахуванням економічних ризиків та можливих соціально-економічних наслідків.

Кваліфікаційні роботи здобувачів вищої освіти спеціальності 051 «Економіка» виконуються за тематикою, запропонованою групою забезпечення

освітньо-професійної програми «Економіка» першого рівня вищої освіти та затвердженою рішенням кафедри економіки та міжнародних економічних відносин.

Зміст, мета та завдання кваліфікаційної роботи визначається її темою.

3. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОЦЕСУ ВИКОНАННЯ ТА ЗАХИСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБІТ

Процес виконання та захисту кваліфікаційних робіт складається із 2 етапів: підготовчого та виконавчого.

На підготовчому етапі здійснюється:

1. Вибір теми кваліфікаційної роботи.

Відповідно до Положення ДонНУЕТ про кваліфікаційну роботу здобувача вищої освіти (П ДонНУЕТ 02.02-07-2020), теми кваліфікаційних робіт затверджуються на засіданні випускової кафедри та оприлюднюються на її сайті до 1 жовтня поточного навчального року.

До 1 листопада здобувач вищої освіти має можливість ознайомитися із тематикою кваліфікаційних робіт та узгодити тему із керівником кваліфікаційної роботи.

До 10 листопада здобувачі вищої освіти подають на ім'я завідувача кафедри заяву, у якій просять закріпити за ними певну тему кваліфікаційної роботи. Здобувачі вищої освіти можуть запропонувати свою тему кваліфікаційної роботи за умови відповідного обґрунтування доцільності її розробки. При цьому необхідно враховувати, що назва теми кваліфікаційної роботи має бути актуальною, чіткою, лаконічною і в той же час найбільш повно відображати сутність та зміст питань, що розглядаються. Тема кваліфікаційної роботи має бути сформульована щонайбільше із 11 слів.

До 15 листопада видається наказ по Університету про закріплення тем кваліфікаційних робіт, призначення керівників та консультантів видаються.

2. Визначення та узгодження мети, формулювання основних завдань кваліфікаційної роботи.

3. Складання плану роботи над кваліфікаційною роботою та узгодження його із керівником.

4. Вивчення літератури й добір фактографічної інформації.

На виконавчому етапі:

1. Підготовка кваліфікаційної роботи відповідно до узгодженого із керівником плану із дотриманням основних вимог щодо її структури та змісту.

2. Перевірка кваліфікаційної роботи на запозичення.

3. Попередній захист кваліфікаційної роботи на кафедрі економіки та міжнародних економічних відносин, під час якого здобувач ВО повинен представити перед комісією бакалаврську роботу в роздрукованому, але не зшитому (зброшурованому) вигляді, (відбувається за 3-4 тижня до захисту, дати проведення попереднього захисту визначаються в наказі). Комісія обговорює основні положення кваліфікаційної роботи, надає рекомендації щодо удосконалення окремих розділів.

4. Допуск гарантом освітньої програми кваліфікаційної роботи до захисту. Кваліфікаційна робота допускається до захисту, якщо показник її оригінальності відповідає вимогам Університету, робота виконана із дотриманням існуючих вимог щодо змісту, структури, оформлення та строків виконання.

5. Захист кваліфікаційної роботи. Захист кваліфікаційної роботи відбувається на відкритому засіданні Екзаменаційної комісії, графік роботи якої затверджує перший проректор. Захист супроводжується відповідним роздатковим матеріалом та презентацією.

Керівник кваліфікаційної роботи здійснює поточний контроль виконання даної роботи; видає завдання на кваліфікаційну роботу із календарним графіком її виконання. Основна відповідальність за зміст та результати написання кваліфікаційної роботи лежить на здобувачеві вищої освіти.

4. СТРУКТУРА І ЗМІСТ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Структура кваліфікаційної роботи – це послідовність розташування її основних частин.

Основними частинами кваліфікаційної роботи є:

1. **Титульний аркуш.**

2. **Завдання на кваліфікаційну роботу**

3. **Реферат** – частина кваліфікаційної роботи, яка призначена для ознайомлення з кваліфікаційною роботою і вміщує коротку інформацію, яка розкриває сутність і зміст роботи.

Реферат включає інформацію про: об'єкт, предмет, мету та завдання кваліфікаційної роботи, методи / методику аналізу, а також його основні висновки та рекомендації. Обсяг реферату становить не більше 1 сторінки.

4. **Зміст** – частина кваліфікаційної роботи, яка відображає її структуру та містить інформацію про найменування та номери початкових сторінок усіх її частин, крім титульного аркуша.

5. **Вступ.** У вступі обґрунтовується актуальність обраної теми, ступінь її розроблення, невирішені питання, мета кваліфікаційної роботи та її завдання, об'єкт (процес чи явище, що породжують проблемну ситуацію й обрані для вивчення) та предмет (це те, що знаходиться в межах об'єкта, становить науковий або практичний інтерес), методи. Обсяг вступу – 2-3 сторінки.

Таким чином, вступ до кваліфікаційної роботи має відповісти на наступні питання:

3.1. Що вивчається / досліджується у кваліфікаційній роботі?

3.2. Чому цю проблему / феномен важливо дослідити?

3.3. Що було відомо про цю проблему / феномен до того, як було розпочато виконання кваліфікаційної роботи?

3.4. Яким чином вивчається / досліджується проблема / феномен?

3.5. Як ця кваліфікаційна робота розвинула знання про проблему / феномен, які вивчаються?

6. **Основна частина** – частина кваліфікаційної роботи, у якій викладаються основні її положення. Інформація, що наводиться у основній

частині кваліфікаційної роботи, має відповідати темі, меті та завданням дослідження, подаватися грамотно, науковим стилем. У тексті не повинно бути виразів типу: “я вважаю”, “мені здається”, “у нас прийнято” тощо. Замість них рекомендуються вирази: “вважається доцільним”, “як свідчить проведений аналіз” тощо.

Під час написання основної частини необхідно дотриматися основних принципів подання інформації:

Доказовість. Необхідно забезпечити наявність доказової бази щодо всієї інформації, яка наводиться у кваліфікаційній роботі, активно використовувати статистичні дані.

Селективність. Вся інформація, яка наводиться у кваліфікаційній роботі, має бути присвячені досягненню її мети та вирішенню завдань.

Помірковане цитування. Важливо не переобтяжувати текст цитатами, а наводити резюме або власні висновки із прочитаного. При цьому передавання авторської інформації має здійснюватися точно, але власними словами із обов’язковим посиланням на першоджерело.

Узагальнення та синтез. Кваліфікаційна робота має продемонструвати вміння здобувача вищої освіти узагальнювати великі обсяги інформації, роботи власні висновки, синтезувати / генерувати нові знання.

Домінанта власної позиції. Більша частина тексту кваліфікаційної роботи має відображати авторську позицію та висновки.

Обсяг основної частини – 30-35 сторінок.

Основна частина кваліфікаційної роботи умовно складається із таких елементів:

Теоретико-методичні основи досліджуваної теми (обсяг – 12-15 сторінок), які містять:

Аналіз та узагальнення теоретичних розробок з теми кваліфікаційної роботи. Дана складова основної частини кваліфікаційної роботи має містити інформацію про існуючі підходи до розуміння сутності явищ, процесів, які є об’єктом аналізу кваліфікаційної роботи. Здобувач ВО повинен коротко представити огляд літератури досліджуваної теми та стисло хронологію історії проблеми. Це можуть бути монографії, статті, дослідницькі роботи, представлені в пресі або в Інтернеті. Важливо виявити та систематизувати думки різних світових авторів, вибрати теорії та концепції, які будуть використані для пошуку відповідей на питання дослідження; висловити та обґрунтувати думку щодо проблеми.

Опис методики, яка буде використовуватися для аналізу предмета кваліфікаційної роботи.

Аналітична частина (по об’єкту дослідження) передбачає вивчення, дослідження, аналіз проблеми та розробку альтернативних варіантів її вирішення (обсяг – 18-20 сторінок). Для аналізу об’єкта дослідження, а також для висновків та узагальнень застосовується методика та послідовність дослідження, визначені в теоретичній частині.

Ця частина бакалаврської роботи є найбільшою, і зміст висновків та рекомендацій залежатиме від висновків, сформульованих в кінці цієї частини.

Висновки та рекомендації (6-10 сторінок). Викладаються авторські пропозиції щодо розв'язання проблем, які були встановлені в результаті аналізу.

Даний розділ містить основні висновки та пропозиції дослідження, викладені в основному тексті бакалаврської кваліфікаційної роботи, рекомендує рішення проблеми та вказує простір для реалізації нових ідей. Кваліфікаційна робота бакалавра повинна містити висновки та рекомендації, які пов'язані між собою та остаточно показують, що мета та завдання досягнуті.

Список використаних джерел – частина кваліфікаційної роботи, яка містить інформацію про джерела літератури, використані під час написання кваліфікаційної роботи, відображає вміння здобувача вищої освіти ідентифікувати валідні, надійні та актуальні джерела інформації. Кожне включене у такий список джерело повинне мати відображення в тексті кваліфікаційної роботи, бути використане для її написання. Серед різних джерел інформації слід віддавати перевагу сайтам статистичних служб, міжнародних організацій, законам та іншим нормативно-правовим актам України та інших країн, монографіям, науковим статтям, навчальним посібникам. Необхідно звертати увагу на рік, яким датуються джерела інформації, віддаючи перевагу тим, які були опубліковані не пізніше 5 років тому. Оформлення списку використаних джерел здійснюється відповідно до ДСТУ 8302:2015.

Додатки – частина кваліфікаційної роботи, у якій можуть бути подані необхідні таблиці, рисунки, розрахунки тощо.

Навчальне видання

Бочарова Юлія Геннадіївна
Кошель Вікторія Олегівна
Воробйова Юлія Миколаївна
Лижник Юлія Борисівна

Кафедра економіки та міжнародних економічних зв'язків

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО ВИКОНАННЯ
КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ**

Галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»
Спеціальність 051 «Економіка»
Ступінь: бакалавр

Формат 60×84/8. Ум. др. арк. 0,5.

Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського
50005, Дніпропетровська обл.,
м. Кривий Ріг, вул. Трамвайна, 16.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4929 від 07.07.2015 р.
ДК № 4929 від 07.07.2015 р.